

DIALEKTOLOGIA

Naiara Arozena Zugarramurdi

12 urte. DBH. 1. zikloa. 1. maila.

Andres Narbarte "Xalto". Goizueta.

Elkarrizketatua: Dolores Mitxelena. 87 urte.

Gaia: Goizuetara itzulitako "amerikanoak"

Xarelanu

42

GOIZUETAKO AMERIKANOAK

Makroko 110-111
Naiara Arroza & Uztarramendi
084. 112era. 1º udale
Xalio & P. Goizutako

Oain Dolores Mitxelenak, Goizutara itzulitako amerikanoen konturen bat edo beste kontatuko dizkigu. Doloresek 87 urte ditu.

Amerikano bat torri zen Goizutara bai, oain dela lareoi ute, eta, Biskainen yari yuen apopilo zera Bibiano bizi den oitan, baina zeon, oitan yari yuen apopilo. Eta, beteke gaizittu, arreba torri zezion Maxuurdatika, bere arreba suidatzera, eta, mundu kontako gauza besterik deus esaten ezar, eta, "bueno, kontur kontutur mote biño, beste munduko e pentsatzen ari bar diu", medicur esana etaitterela sandatu. "Beste munduko e ari bar diu pentsatzen", eta, "beste mundua"? "Jangoikoz pentsatu bas dir jangoikoz e". "Yaiseri zan orroko kutz hori". Kutxa irekita dena ureez batea. "Ortzeon Jangoikoa or, ortzeon Jangoikoa" eta arrittua kutz ora susita, zera, ordunta pena aundiak arrebar, aiera batetik poza ta bestetik pena, aik utaita il bar taun gizonak, pentsatzar?

Eta il yuen ben pe ta, partitu zittiaten, bi itxetara, Kuxineñekok abeestu diru arin eta Hernaniko plazan eroski zitzen itxea, eta lau neska zar ta atta ta ama, aik denak ureza besela buitzeko modun erdirikin, diru ain erdirikin. Eta, bester berriz emen geldittu ittuen, Maxuurdan geldittu ittuen. Eta, orregatik yuen ba Maxuurdakor ten e ongi zianak bai zian, ten beste americanoa il ta diru zittuztenak Maxuurdakor, gizonan aiekakok, ta ori zen berriz Maxuurdako ardearen aiekakoen, anaia, eta.

Beste americano bat e bayuen Olajandikoak, eta eiu anaia sittienta iuri milloia bana utzi aeteon, Samarrerori, Olajandikori eta Xaltoi, eta Xaltoc suraldero alki bat in gabetenika denak gustatu sittien. Escarpin pare bat ben buruia eroski gabetenika. Tomate lata ta, piper lata ta, melokotoi ta,

pina ta, dena dena biziotan. Estarta gezia goitic betti bota poter eta
peitsona pasatzeko moduan etzela dena poter betea. Eta, Samaria nekak
berriiz, ottona eta amora biek parral eholer ittuen, eta aix berriiz pa-
ttairen. Gizonra alaue moduoa, alperra, ta gañera xunuteroa, ta ama,
andrea iol iola. Ala ittuen, bai. Ta Olayandikor e iller ee. Oin anai-
a orare fundamento handiak gabeko gizonra.

Txapomordan bizi ittuen berriiz, Txapomordarare etorri yuen beote ameri-
kano bat, eta, etorri biño lenotik asi yuen Txapomordako Patxiu, an anaia,
amerikanon anaia, "eldu ziu amerikano, ikaragailizko diruz ttuna izan bar-
dic," eta, izugailizko pozarinta, que osaba Batixtarin tratatzentzien ala-
ba bater, zainak, alaba zainak, eta, torri zen amerikano oia ta, ergel utsa,
errira yon ta bera foitzeo abiildeik ez ta biekaren kaitzen laiten,
bai, txanden auzotariak biekallen ben ora zutela, eta errira yjan gabente-
nika eruitzen enalar itten zittiaten, bai Jesus! ez ez eotzen ora,
benga errira, furegia gustatzen zezion gañera, eta, beti markatu in bar,
eta, que osaba zenakir tratatazen txapomordako alaba zai oier, e-
ta, ixtanteko ekontzeko ittuen gañera, eta, que ama zenakir an ibiltzen,
an lanen ta ta, yosentia, pusratia, alouen ta zera ta. Batebesteri la-
guntzen zeteon ta, gero, sumatu itten aer, ta, ergela, aiunt ergela, bere ora
lepotik artuta nonai kusten men tzien que amaznak, suralden bazian,
suralden, entiadan bazian entradan, aitta fta fta... ! bere, zera, le-
potik astua zula. Eta, que ama zenak bere anaiai esan omentzeon.
"etazekik mole etzerit. Bat ergela de la ta, bestere, aix biek elkarrekin
ongi kusten tien niz ta oine ar gero e"; eta, "bai, zera, ureng o

ilen ezkontzeo itzelnak gittun beintzalet eta oñi olosorik ez al din
men benpe, gainera ause txoro omerin? eta, "etxerit, etxerit, beldui nuk,"
eta andis urengo euren gizonak berac: "zure anai omer es al du deuse
sumatzen o ez te da enepetzen oii oira nola dabiltsan?" ta, "abueno!
ze esaten ai za gizuna?" ta "etxerit, ni beldui naiz or zeibette pasatu
bar teden" eta "zer daurale motilla esan gabetenaren, neoka zer da oii
ola baldin bada?" "Niri ez dit ~~izan~~ deus esan bino niz traza ema-
ten dut, eta, motillar e traza emattereo modun da, etortzen den guriin,
motilla k eldu den guriin oii bere asabari n do, eta berac e trazar e-
man lezare." eta, ixtantero neskak esan beste gauzak pentsatu zula
ta berak al tzuna pentsatzen.

Ixtantero ezkondu yuen, eta, ezrondu, amelikatik etorri ta seittun izandu
zien bere beroaldia bestear itxera ekariz ta, gerotxintxotasun pix-
ket e izandu zien ezkondu bittarte. Berria ezkonduta seittun a-
si zezion eritikan bera tortzeo gauza estzela. Auzoan tzian
gauzak denak ari, era itxera ezin ekariz, eta, ixtantero lepoan rokor
bat ate ~~zezila~~ eta min bizia zula eta, belexe il yuen.

Berak e arrun engaitu ittuen kripton diruk bazittula, zerar, bere anai-
a Patxiuk ala esaten taien: "diru asko du orrek, asko!" eta, denak
engainttu zittien ark kripton diruk zittula esanez, ta bittatea,
deuse etzien. In zittien zeibette, zero, kutxale, tenedore ta gauza
zilarrizko batzuk eta, sikerudotaro eroski zittin andiek eta aitxer,
an beste diruik etzun izandu.

Andrea belexe eretu yuen eta, lengo nobioa Batixa zienta, Batixa toni zizila ta Batixa toni zizila! eta, Batixa oean arrakaten antxe zaunikila ta oean arrakaten antxe ~~an~~zaunikila! "ez al zute ikusten ori ez al zute ikusten ori? nix ikusten dut ba". Biñoa Batixtia ez an, an beruan bay bayuen Batixa, erotu inuen aizunt.